

Nr 74.

Ankom till riksdagens kansli den 15 juni 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändring av behörighetsvillkoren för ordförande, ledamot eller suppleant i arbetslöshetsnämnd.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 59 i första kammaren av herr *Gillström m. fl.* och nr 112 i andra kammaren av herr *Jonsson i Haverö m. fl.*, rörande ändring av behörighetsvillkoren för ordförande, ledamot eller suppleant i arbetslöshetsnämnd.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från statens arbetsmarknadskommission. Detta yttrande finnes såsom bilaga fogat till detta utlåtande.

Enligt 1 § *lagen den 30 juni 1944 (nr 475) om arbetslöshetsnämnd* äger Konungen förordna, att inom kommun skall finnas arbetslöshetsnämnd för handhavande av lokala åtgärder i fråga om statlig eller statsunderstödd hjälpverksamhet vid oförvålad arbetslöshet, ävensom att för ändamålet skall tillsättas särskild sådan nämnd. Innefattar förordnande som nu sagts ej föreskrift om tillsättande av särskild nämnd och beslutar kommunen ej härom, skall i stad drätselkammare och på landet kommunalnämnd vara arbetslöshetsnämnd. Arbetslöshetsnämnd må vara gemensam för flera kommuner. I 2 § stadgas, att närmare föreskrifter om utseende av särskild arbetslöshetsnämnd, om revision av arbetslöshetsnämnds verksamhet samt om tillämpningen i övrigt av *lagen* meddelas av Konungen.

Kungörelse med tillämpningsföreskrifter till lagen om arbetslöshetsnämnd har utfärdats den 30 juni 1944 (nr 476). Enligt 3 § i kungörelsen skall särskild arbetslöshetsnämnd bestå av ordförande samt minst fyra och högst tio ledamöter. För ordföranden och minst halva antalet ledamöter skola finnas suppleanter. Ordföranden och hans suppleant förordnas, efter förslag av vederbörande kommunala myndighet, av länsstyrelsen för viss tid. Ledamöter och deras suppleanter utses för viss tid i stad av stadsfullmäktige samt på landet av kommunalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av kommunalstämma. Särskild arbetslöshetsnämnd skall vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter dels för de kommunala myndigheter, vilka äga särskild sakkunskap å ifrågavarande område, dels ock för arbetsgivarnas och arbetarnas intressen.

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 9 saml. 2 avd. Nr 74.

3 § femte stycket i kungörelsen har följande lydelse:

Ordförande, vice ordförande, ledamot eller ersättare i länsarbetsnämnd eller befattningshavare hos länsarbetsnämnd eller den offentliga arbetsförmedlingen må ej vara ordförande, ledamot eller suppleant i särskild arbetslöshetsnämnd. Vad nu sagts gäller ock i fråga om den, som på grund av arbetslöshet är föremål för hjälpverksamhet eller som åtnjuter fattigvård.

Här må även anmärkas, att enligt 5 § i kungörelsen revisor för särskild arbetslöshetsnämnds verksamhet ej må vara den som på grund av arbetslöshet är föremål för hjälpverksamhet eller som åtnjuter fattigvård.

I motionerna har nu yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av 3 § femte stycket sista meningen i nämnda kungörelse, »att meningens kategoriska form upphäves».

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionerna.

Arbetslöshetsnämnderna ersatte de förut befintliga arbetslöshetskommittéerna. I kungörelsen den 7 juli 1922 (nr 419) angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp stadgades i § 4 första momentet, att ledamot eller suppleant i arbetslöshetskommitté ej finge vara den, som åtnjöte arbetslöshetshjälp. Någon bestämmelse om inverkan av åtnjutande av fattigvård å behörigheten fanns icke upptagen. 1922 års kungörelse ersattes av kungörelsen den 26 juni 1933 (nr 446) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet. Enligt 5 § femte stycket i sistnämnda kungörelse fick såsom ordförande, ledamot eller suppleant ej tjänstgöra den, som var föremål för hjälpverksamhet enligt 3 eller 4 kap. i kungörelsen eller som åtnjöt fattigvård. 3 kap. i kungörelsen handlade om reservarbeten. I 4 kap. behandlades kontantunderstödsverksamheten. 1933 års kungörelse ersattes i sin tur av kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet. I 1934 års kungörelse upptogs 5 § femte stycket oförändrat från 1933 års kungörelse. Genom kungörelse den 28 juni 1935 (nr 426) om ändrad lydelse i vissa delar av 1934 års kungörelse erhöll nämnda stadgande följande lydelse: »Som ordförande, ledamot eller suppleant må ej den tjänstgöra, som är föremål för hjälpverksamhet enligt denna kungörelse eller åtnjuter fattigvård.»

1941 års utskyldsstreckssakkunniga ha i den 30 december 1943 avgiven promemoria (SOU 1944: 4) framlagt bland annat ett förslag till lag med bestämmelser om allmänna behörighetsvillkor för vissa kommunala uppdrag. Av 1 § i förslaget framgår, att under förslagets bestämmelser avses skola falla även ordförande, ledamot och suppleant i arbetslöshetsnämnd. Enligt 2 § i förslaget må till kommunalt uppdrag ej utses annan än den, som a) är röstberättigad i de gemensamma angelägenheterna för den kommun uppdraget avser eller, beträffande uppdrag hos kommunalförbund, för någon av de till

förbundet hörande kommunerna; b) är boende inom kommunens eller förbundets område; c) uppnått tjugufem års ålder; samt d) uppfyller de i lag eller författning för valbarhet till visst uppdrag särskilt stadgade villkor. Dock må den ej utses, som: a) är omyndig; b) är i konkurstillstånd; c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning; eller d) häftar för honom till den kommun, inom vilken han är mantalsskriven, påförd allmän kommunalskatt, som förfallit till betalning under det sistförflutna kalenderåret.

I en vid årets riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 189, har hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta antaga ett förslag till lag med bestämmelser om allmänna valbarhets- och behörighetsvillkor för vissa kommunala uppdrag. Förslaget anslöt sig nära till ovannämnda, av utskylds-streckssakkunniga framlagda förslag. Det i motionen upptagna förslaget skilde sig från sakkunnigförslaget därigenom att däri icke upptogs något utskyldsstreck eller fattigvårdsstreck.

I utlåtande, nr 22, har konstitutionsutskottet behandlat bl. a. nämnda motion. Utskottet har i utlåtandet anfört bl. a. följande:

I motionen II: 189 föreslås vidare upphävande av fattigvårdsstrecket såsom obehörighetsgrund för kommunala förtroendeuppdrag. Utskottet kan ej tillstyrka bifall till detta förslag, vilket för övrigt äger nära samband med spörsmålet om konkursstrecket såsom diskvalifikationsgrund för motsvarande uppdrag, en fråga i vilken intet förslag föreligger vid innevarande riksdag.

Förslag har vidare framlagts i motionen II: 189 om antagande av en särskild lag med bestämmelser om allmänna behörighetsvillkor för kommunala förtroendeuppdrag i allmänhet, oavsett om dessa tillsättas med stöd av kommunallagarna eller av specialförfattningar. Förslaget är med den reservationen, som ligger i att intet utskyldsstreck upptages i motionärernas förslag, utformat i nära anslutning till sakkunnigförslaget i ämnet. Genom detta senare har frågan om införande av enhetliga valbarhets- och behörighetsregler för kommunala förtroendeuppdrag otvivelaktigt bragts närmare sin lösning. Frågan är emellertid bland annat ur teknisk synpunkt så komplicerad, att en närmare utredning, som är speciellt inriktad på det nu förevarande spörsmålet, torde böra föregå antagandet av en lag i ämnet. Utskottet kan alltså ej nu taga slutgiltig ställning till frågan om en dylik lagstiftning. Någon skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om fortsatt utredning av spörsmålet torde ej heller vara påkallad, då Kungl. Maj:ts uppmärksamhet nyligen fästs på frågan genom de sakkunnigas förslag.

Utskottets utlåtande har godkänts av riksdagen.

I 3 § femte stycket i kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till lagen om arbetslöshetsnämnd stadgas, såsom ovan anförts, att den som på grund av arbetslöshet är föremål för hjälpverksamhet eller som åtnjuter fattigvård ej får vara ordförande, ledamot eller suppleant i särskild arbetslöshetsnämnd. Onekligen kunna skäl åberopas för en revision av dessa behörig-

Utskottet

hetsvillkor. Det torde sålunda kunna antagas, att stadgandet, som torde ha föranletts av önskemålet att förebygga missbruk vid hjälpverksamhetens bedrivande, numera fått minskad betydelse ur denna synpunkt med hänsyn till den tillsyn som länsarbetsnämnderna ha att utöva över arbetslöshetsnämnderna. Att märka är även, att om särskild arbetslöshetsnämnd icke utsetts, kommunalnämnd eller drätselkammare skall fungera såsom arbetslöshetsnämnd. För behörighet såsom ledamot av kommunalnämnd eller drätselkammare gälla emellertid icke de i 3 § femte stycket i förenämnda kungörelse stadgade villkoren; dock gäller för behörighet till dylika uppdrag villkoret att vederbörande icke får vara av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning. Vidare bör uppmärksammas, att behörighet såsom ledamot av fattigvårdsstyrelse tillkommer jämväl den som åtnjuter fattigvård eller är föremål för hjälpverksamhet.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen ha 1941 års utskyldestreckssakkunniga i en den 30 december 1943 avgiven promemoria framlagt bland annat förslag till lag med bestämmelser om allmänna behörighetsvillkor för vissa kommunala uppdrag. Avfattningen av 1 § i lagförslaget giver vid handen, att även uppdrag såsom ordförande, ledamot eller suppleant i arbetslöshetsnämnd faller under bestämmelserna i förslaget. Då frågan om enhetliga behörighetsregler för kommunala förtroendeuppdrag i allmänhet sålunda är beroende på Kungl. Maj:ts prövning samt det i motionerna berörda spörsmålet åtminstone för närvarande torde ha en jämförelsevis ringa betydelse, finner utskottet ej skäl föreligga att såsom motionärerna föreslagit göra någon framställning till Kungl. Maj:t angående ändring av de i motionerna åberopade, i administrativ ordning föreskrivna behörighetsvillkoren.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 juni 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Norman*, *Holmbäck*, *Löfvander*, *Björkman**, *Carl Eric Ericsson**, *Hallagård**, *Söderkvist** och *Gunnar Andersson**;

från andra kammaren: herrar *Nilson* i Eskilstuna, *Hermansson*, fru *Johansson**, herrar *Larsson* i Östersund, *Johnsson* i Stockholm*, *Witzell**, *Håstad* och *Lundberg* i Uppsala.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 9 februari 1945 har Kungl. Maj:t anbefallt Statens arbetsmarknadskommision att senast den 20 mars 1945 avgiva yttrande till Utskottet över motionerna I: 59 och II: 112 om ändring av behörighetsvillkoren för ordförande, ledamot eller suppleant i arbetslöshetsnämnd. I anledning härav får kommissionen anföra följande.

Den av motionärerna påtalade bestämmelsen är av gammalt datum. Sålunda föreskrevs redan i 1922 års kungörelse angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp, att den som åtnjöt arbetslöshetshjälp icke fick vara ledamot eller suppleant i arbetslöshetskommitté. Stadgandet om åtnjutande av fattigvård som diskvalifikationsgrund tillades i 1933 års motsvarande kungörelse.

I motionerna göres gällande, att de ifrågavarande behörighetsvillkoren skulle medfört betydande svårigheter vid sammansättandet av arbetslöshetskommittéerna respektive arbetslöshetsnämnderna. Såvitt kommissionen har sig bekant, har detta emellertid knappast varit fallet ens under arbetslöshetskrisen på 1930-talet. Det torde dock kunna tänkas, att de av motionärerna uttalade farhågorna i viss utsträckning besannas i händelse av en ny svårartad arbetslöshetskris; detta med hänsyn till den strängare avfattning, som bestämmelsen erhållit i tillämpningsföreskrifterna till lagen om arbetslöshetsnämnd.

Enligt kommunallagarna gäller som villkor för att vara valbar till ordförande i kommunalstämma eller till stadsfullmäktig kraven på 25 års ålder, rösträtt i kommunen och faktisk bostad därstädes. Obehörig för nämnda uppdrag är den som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd eller är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning eller häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren. Samma valbarhets- och behörighetsvillkor gälla för en del andra kommunala uppdrag, medan de för återigen andra sådana uppdrag endast delvis eller icke alls äga giltighet.

Den av motionärerna kritiserade bestämmelsen synes utgöra ett undantag, och den torde icke återfinnas bland motsvarande bestämmelser för andra liknande kommunala organ. Som jämförelse må framhållas, att fattigvårdslagen föreskriver, att endast den som råder över sig och sitt gods kan vara ledamot eller suppleant i fattigvårdsstyrelse; några andra behörighetsvillkor av den art, varom här är fråga, nämnas icke i denna lag.

Vid flera tillfällen har önskvärdheten av enhetliga bestämmelser på ifrågavarande område påtalats. Så har riksdagen i skrivelsen nr 106 vid 1936 års riksdag anhållit om utredning av och förslag i frågan om införande i kommunallag av allmänna valbarhetsbestämmelser rörande kommunala uppdragshavare.

1941 års utskylsstreckssakkunniga ha den 30 december 1943 avgivit en promemoria med förslag till lag med bestämmelser om allmänna behörighetsvillkor för vissa kommunala uppdrag m. m. Av avfattningen av 1 § i lagförslaget framgår, att bestämmelserna avses skola gälla jämväl för arbetslöshetsnämnd.

Det synes icke som om särskilda skäl kunna anföras för att för arbetslöshetsnämnd skola gälla speciella behörighetsvillkor. Däremot synes det, som de sakkunniga framhållit, lämpligt, att behörighetsvillkoren göras så enhetliga som möjligt. De bestämmelser, som enligt lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad gälla för behörighet att utses till ordförande i kommunalstämma eller till stadsfullmäktig, synas då lämpligen böra tagas till utgångspunkt vid fastställande av behörighetsvillkor för ordförande, ledamot eller suppleant i arbetslöshetsnämnd --- därest, med hänsyn till frågans allmänna läge, någon ändring nu bör vidtagas.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit kommissionens ordförande, ledamöterna Andersson, Carell, Ericsson, Lundquist, Vahlberg och Västberg samt ersättaren Larsson.

Stockholm den 15 mars 1945.

Statens arbetsmarknadskommission

JOHN ERICSSON.

Carl W. Lindblad.